

EESTI 1917–1945 VASTUSED

AJALOO-OLÜMPIAAD
TALLINNA KOOLIVOOR
GÜMNAASIUM
16. jaanuar 2018

***NB! Esitatud on eeldatavad vastused. Hinnatakse täispunktidega!!!
Avatud vastustega küsimuste puhul lähtuda õpilase loogikast.***

EESTI OMARIIKLUSE SAAVUTAMISE EELDUSED JA PROTSESS.

20P/_____

1. Sõnastage kolm eeldust, mis võimaldasid Eestil 1918. aastal iseseisvuda. 3p/___
- (1) **Vene impeerium oli kokku kukkunud ja selle sidemed Eestiga järsult nõrgenenud.**
 - (2) **Seoses Saksamaa sissetungiga tekkis võimuvaakum.**
 - (3) **Läänes oldi valmis siinseid rahvaid aitama.**
 - (4) **Eesti oli iseseisvumiseks seesiselt valmistunud.**
 - (5) **Eestil oli oma haritlaskond.**
 - (6) **Esimese maailmaõja lahingutes kogemuse saanud oma ohvitserkond.**
 - (7) **Eestlased haldasid ise oma linna- ja maaomavalitsusi.**
 - (8) **Välja oli kujunenud iseseisev majanduselu.**
 - (9) **Jms.**

LAJ I (2014) lk 78.

2. Autonoomne Eestimaa kubermang. Vastake küsimustele. 5p___
- 1) Nimetage Veebruarirevolutsiooni üks tulemus? (1p)
Tsaar Nikolai II troonist loobumine. / Võimule tuli (Vene) Ajutine Valitsus. / Venemaa kuulutati vabariigiks.
 - 2) Nimetage sündmus ja selle toimumiskoht, mis kiirendas autonoomse Eestimaa kubermangu moodustamist? (1p)
Eestlaste meeleavaldus Petrogradis. (Punkti annab nii sündmuse kui koha nimetamine.)
 - 3) Nimetage üks erinevus, mille poolest erines autonoomne Eestimaa kubermang varem eksiteerinud samanimelisest kubermangust. (1p)
Autonoomne Eestimaa kubermang oli ühtne rahvuslik kubermang, kuhu ühendati Põhja-Eesti (varem Eestimaa kubermang) ja Lõuna-Eesti (varem Liivimaa kubermangu põhjaosa). / Autonoomses Eestimaa kubermangus oli eestlastel õigus ise (piiratult) valitseda. (Punkti annab sisult õige vastus.)
 - 4) Nimetage kaks Eesti piirkonda, mis esialgu ei kuulunud autonoomse Eestimaa kubermangu koosseisu. (1p)
 - **Narva**
 - **Setumaa***(Punkti annab mõlema piirkonna nimetamine.)*
 - 5) Autonoomse Eestimaa kubermangu rahvaesinduse ametlikuks nimeks oli Ajutine Maanõukogu. Kelle eeskujul ja kuidas hakati Maanõukogu igapäevaelus kutsuma? (1p)
Baltisaksa rüütelkondade esinduskogu järgi Maapäevaks.
(Punkti annab nii eeskjuju kui nime nimetamine.)

LAJ I (2014) lk 78 / EAJ II (2006) lk 20–22 / EAJ (2004) lk 192–193 / EAJ II (1995) lk 37–38.

3. Iseseisvumine. Vastake küsimustele.

12p/____

1) Mis sündmus 1917. aasta teises pooles või 1918. aasta alguses võis kõige enam kaasa aidata Eesti iseseisvuse väljakuulutamisele? Põhjendage oma valikut. (2p)

Sündmus: **enamlaste võimuletulek (Oktoobripööre) Venemaal ja Eestis**

Põhjendus: **tegi võimatuks autonoomse Eestimaa kubermangu rahvusliku valitsemise / enamlased kehtestasid diktatuuri / jne.**

Sündmus: **Saksa vägede sissetung**

Põhjendus: **muutis Eesti tuleviku ebaselgeks / tekkis oht, et võimule saavad baltisakslased / jne. (Võimalik on ka mõne muu sündmuse nimetamine ja põhjendamine.)**

2) 15. novembril 1917 kuulutas Maanõukogu ennast kõrgeima võimu kandjaks Eestis. Mille poolest on see otsus Eesti iseseisvumisprotsessis määrava tahtsusega? (1p)

Otsus katkestas Eesti riigiõigusliku sideme Venemaaga ja andis õiguse otsustada Eesti tuleviku üle ainult Maanõukogule. / Ilma selle otsuseta poleks Maanõukogul (või ametisse määratud Vanematekogul, kes hiljem moodustas Päästekomitee) olnud õigust Eesti iseseisvust välja kuulutada. (Õigeks lugeda sisult sarnane vastus.)

3) Lõpetage laused. (9p)

- Maalil on kujutatud Eesti iseseisvuse väljakuulutajad (ees- ja perekonnanimi):

Konsantin Konik, Konstantin Päts, Jüri Vilms

(Punkti võib anda vaid korrektselt kirjutatud ees- ja perekonnanime eest.)

- Organit, mille liikmed nad olid ja mis iseseisvuse väljakuulutamiseks moodustati, nimetati:

(Eestimaa) Päästekomitee

- Nikolai Kalmakovi maali „24. veebruar 1918“ eksponeeritakse Tallinnas Eesti Panga hoones sellepärast, et:

Tallinnas kuulutati Eesti Vabariik välja tulevases Eesti Panga hoones.

- Iseseisvuse väljakuulutamiseks koostati deklaratsioon, mis kandis pealkirja:

Manifest kõigile Eestimaa rahvastele / Iseseisvusdeklaratsioon

- Deklaratsioonis nimetati Eestit esmaskordselt (riigikord):

demokraatlikuks vabariigiks

- Deklaratsioon loeti esmakordselt ette (kuupäev, kuu ja aasta): **23. veebruaril 1918** *(Punkti saab kuupäeva, kuu ja aasta koos nimetamise eest.)*

- Deklaratsioon loeti esmakordselt ette (asula ja koht): **Pärnu Endla teatri rõdult** *(Punkti saab anda ainult linna ja teatri koos nimetamise eest)*

Nikolai Kalmakovi maal „24. veebruar 1918“ (1921)

<https://muuseum.eestipank.ee/et>

EAJ II (2006) lk 26–29 / EAJ (2004) lk 196–199 / EAJ II (1995) lk 42–44.

EESTI VABADUSSÕDA.

10P/____

1. Vastake küsimustele.

5p/____

1) Esitage üks põhjendus, mis seob Eesti Vabadussõja Vene kodusõjaga. (1p)

Enamlased tühistasid Bresti rahulepingu, pidasid siinseid alasid enda valdusesse kuuluvaks ega tunnistanud Eesti iseseisvust / eestlased sõdisid koos valgekaartlastega – Vene Loodearmee / nii enamlased kui valged ei tunnustanud Eesti iseseisvust / jms.

(Punkti annab sisult õige vastus.)

LAJ I (2006) lk 68 – 69.

- 2) Eestlastele tagasid edu Vabadussõjas mitmed tegurid. Valige loetelust kaks tegurit ja kinnitage neid näidetega. (2p)

Tegurid: soomusrongid, meredessantid, vabatahtlikud, välisabi, juhtimine

- Tegur: **soomusrongid**
Näide: **soomusronge kasutati edukalt Tallinna-Narva raudteel / jt.**
- Tegur: **meredessantid**
Näide: **Utria dessant 1919 jaanuaris, mis võimaldas vabastada Narva / jt.**
- Tegur: **vabatahtlikud**
Näide: **vabatahtlikud saabusid Soomes, Rootsist ja Taanist, mis tõstis võitlusmoraali jms / eesti vabatahtlikud, kes paistsid silma vaprusena – nt Kuperjanovi Partisanide Pataljon Paju lahingus / eesti õppursõdurid (kooliõpilased) said esimesed lahinguristsed juba 28. novembril 1918 Narvas**
- Tegur: **välisabi**
Näide: **Inglise laevastik Tallinna reidil detsembril 1918 / rahaline abi Soomest ja Inglismaalt**
- Tegur: **juhtimine**
Näide: **Johan Laidoneri määramine sõjavägede ülemjuhatajaks ja juhtimise oluline parandamine detsembris 1918 / jms**

(Punkt anda, kui näide on teguriga seotud ja tõene.)

EAJ II (1995) lk 46–54 / EAJ (2004) lk 201–214. / LAJ 9. kl (2016) lk 19.

- 3) Märkige ristiga (X) õiged andmed Vabadussõja kohta. (2p) (Kõik õiged 2 punkti; 2õ 1p)

Sõja pikkus		Sõjas langenud		Sõjas sai haavata	
302 päeva		3600	X	12 000	
402 päeva	X	4600		13 000	
502 päeva		5600		14 000	X

EAJ (2004) lk 213.

2. Lugege läbi katkend Vabadussõja võitleja mälestustest ja vastake küsimustele. 4p__
- Paul Lilleleht: Nii liikusime mõlemad üksteist segamata – sakslased Lemsalu poole ja meie paralleelselt vastassuunas. Vahemaa oli mõnisaada meetrit ja kaetud rukkiga. [...] Tormasime läbi rukki vastase kolonnile otse kallale. See ootamatu löök tabas vastast valusasti ja ta jooksis suures segaduses laiali, maha jättes surnuid, relvi ja laskemoona. [...] Õhtul videvikus lõppes lahing. Meie osa võtsid Baldaši talu enda alla ja edasi enam ei tunginud. Andsin roodu juhtimise oma asemikule lipnik Allikule üle ja lahkusin haavatuna lahinguväljal. Teel kohtasin polgu ülema, kes oli pisarateni liigutatud roodu õnnelikust võidust.
- Mart Laar ja Lauri Vahtre „Eesti ajaloo lugemik gümnaasiumile“. Tallinn: Maurus, 2012.**
- 1) Mis viitab katkendis, et võitlus ei toimunud Eesti pinnal? (1p)
Sakslased / Lemsalu / Baldaši talu
- 2) Mis osa Vabadussõjast on kirjeldatud? Esitage selle nimi. (1p)
Nimi: **Landeswehr'i sõda**
- 3) Mis lahingut Paul Lilleleht kirjeldab ja millena me seda tähistame? (1p)
Lahingu nimi: **Võnnu lahing, on võidupüha** (Punkti annab lahingu nime ja võidupüha koos nimetamine)

Lugemik lk 173–174 / EAJ (2004) lk 209.

3. Tartu rahulepingus leppisid Eesti ja Nõukogude Venemaa kokku mitmetes tingimustes. Nimetage tingimus, mida Venemaa ei täitnud või rikkus enne 1940. aastat. Kinnitage seda näitega. (2p)
- Tingimus: **Eesti iseseisvuse tunnustamine**
Näide: **1924. aasta kommunistide riigipöörde katse, mida toetas/organiseeris Komintern**
Tingimus: **Venemaale evakueeritud Tartu ülikooli varade tagastamine**
Näide: **Varasid ei tagastatudki**

EAJ (2004) lk 213–214.

EESTI ÜHISKONNA POLIITILINE ARENG 1920.–1930. AASTAIL.

16P/ _____

1. Eesti Vabariigi põhiseadused 1920–1940. Täitke tabel.

9p_

	Esimene	Teine	Kolmas
Põhiseaduse koostaja	Asutav Kogu	Vabadussõjalased	Rahvuskogu
Riigipea (või kohusetäitja) nimetus	- / Riigivanem	President	President
Poliitiline režiim	Demokraatia	Demokraatia	Autoritaarne

EAJ II (1995) lk 63, 68–69, 73–74.

2. Eesti esimest põhiseadust on nimetatud üheks demokraatlikumaks maailmas. Tooge üks näide põhiseaduse sättest, mis seda kinnitas.

1p_

Säte: **rahvahääletusele võidi panna kõik olulised seaduseprojektid / rahvaalgatuse korras said kodanikud esitada omapoolseid ettepanekuid seadusandluse täiendamiseks / puudus eraldi riigipea ametikoht / valimisõigus oli üldine (polnud tavapärane tollases maailmas) / jms.**

(Õigeks lugeda sisult õige vastus.)

EAJ II (1995) lk 63.

3. Esitage üks puudus (negatiivne nähtus) Eesti poliitilises elus seoses esimese põhiseadusega. Kinnitage seda näitega.

2p_

Puudus: **lühikese elueaga koalitsioonivalitsused / poliitiline ebastabiilsus / poliitiline kemplemine / otsuste tegemine võttis kaua aega / jne.**

Näide: **Aastatel 1921–31 tegutses Eestis 11 valitsust, mille keskmiseks elueaks kujunes 11 kuud /jt.**

(Õigeks lugeda sisult õige puudus ja sellega seostatud näide.)

4. Tundke ära isik pildil ja vastake küsimustele.

4p_

Pildil olev isik võitles Vabadussõjas, kuid oli aktiivne Eesti poliitikas 1930. aastate alguses. Nimetage ta nimi ja organisatsiooni, mida ta juhtis. (1p)

Artur Sirk, vabadussõjalaste liidu (vapside) juht

(Punkt anda mõlema koos nimetamise eest.)

Mis sündmuse tulemusel 1934 ta vangistati?

Konstantin Pätsi ja Johan Laidoneri läbi viidud riigipööre

Kuidas nimetati 1934. aastal alanud ajastut Eesti poliitilises elus?

Vaikiv ajastu

Esitage küsitud ajastule iseloomulik joon poliitikas?

Erakondade keelustamine / Riigikogu saadeti puhkusele/ei kutsutud kokku / Riikliku Propaganda Talituse asutamine / kampaaniad / jms.

Google'i pilditsing

LAI I (2014) lk 132 – 134 / EAJ II (2006) lk 53–56.

EESTI ÜHISKONNA MAJANDUSLIK ARENG 1920.-1930. AASTAIL.

13P/ _____

1. Seostage majanduspoliitilised sündmused (tähtedega) ja nende tulemused (numbritega) ning paigutage need tabelisse õigesse aega. 6p__
(11–12 õiget 6 punkti; 9–10õ 5p; 7–8õ 4p; 5–6õ 3p; 3–4õ 2p; 2õ 1p; 1õ 0p)

Aeg	Sündmuse täht	Tulemuse number
1919	B	6
1924	F	3
1928	D	2
1930	C	5
1933	A	1
1930ndate II pool	E	4

Majanduspoliitilised sündmused:

- A. Krooni devalveerimine
- B. Maareform
- C. Majanduskriisi algus
- D. Rahareform
- E. Riigi sekkumine majandusellu
- F. Uus majanduspoliitika

Tulemused:

- (1) Majanduskriisi taandumine
- (2) Mark asendati krooniga
- (3) Põllumajanduse eelisarendamine
- (4) Tööstustoodangu suurenemine
- (5) Hindade langus
- (6) Üleminek talumajandusele

2. Valige eelnevast loetelust kolm majanduspoliitilist sündmust. Tooge igäihe kohta välja üks toetav fakt või põhjus, miks need teie arvates Eesti majanduselus ette võeti. 3p__

Sündmus: **Maareform / Uus majanduspoliitika / Rahareform / Majanduskriisi algus / Krooni devalveerimine / Riigi sekkumine majandusellu**

Põhjus: **jagada maad Eesti inimestele / et tuua majandus kriisist välja / kaupade ületootmine / et vältida 1923/24. aasta kriisi kordumist / et majanduskriisist väljuda / et riigi majanduselu elavdada / vms.**

(Punkt anda sisult õige vastuse eest.)

3. Valige eelnevast loetelust kolm tulemust. Tooge iga tulemuse kohta üks toetav fakt või näide muutusest, mis sellega Eesti majanduselus kaasnesid. 3p__

Tulemus: **Üleminek talumajandusele / Põllumajanduse eelisarendamine / Mark asendati krooniga / Ulatuslik tööpuuduse kasv / Majanduskriisi taandumine / Tööstustoodangu suurenemine**

Muutus: **loodi 54 000 uut talu / algas Eesti või ja peekoni eksport / Eesti majandus muutus iseseisvaks / pankrottide laine / Eesti tööstustoodang kasvas 30% / vms.**

(Punkt anda sisult õige vastuse eest.)

4. Otsustage, kumb kümnend (1920. või 1930. aastad) kujunes Eesti majanduselus edukamaks. Põhjendage oma otsust ühe võrdlusega. 1p__

Otsus: **Edukamaks kujunesid 1920. aastad / Edukamaks kujunesid 1930. aastad**

Põhjendus: *(See on vaba vastus, kuna otsustada võib mõlemat pidi ja sisaldab õpilase isiklikku hinnangut. Igal juhul peab põhjendus sisaldama võrdlust, mis peab õige olema.)*

EESTI ÜHISKONNA KULTUURILINE ARENG 1920.–1930. AASTAIL.

16p/ _____

1. Tooge välja üks positiivne ja negatiivne iseloomulik joon Eesti kultuurielus.

Kinnitage see näitega.

4p__

Positiivne joon: **Kultuurkapitali loomine / Kultuurautonoomia / kultuuri professionaliseerumine / loomevabadus / kutseühingute asutamine / kultuurikontaktide tekkimine / traditsioonilise rahvakultuuri arenemine / uute kirjandusrühmituste tekkimine / erinevate kultuurivaldkondade areng ja/või uue loomingu avaldamine / jne.**

Näide: **nt andis Kultuurkapital toetust kultuurinimistele oma loomingu tegemiseks / jt.**

(Punkt anda, kui näide on iseloomuliku joonega seotud ja õige.)

Negatiivne joon: **loomevabaduse piiramine / võimudega kaasaminek / jt.**

Näide: **nt rahvusühtsuse propagandada 1930. aastatel / jt.**

(Punkt anda, kui näide on iseloomuliku joonega seotud ja õige.)

EAJ (2004) lk 228–234 / EAJ (2006) lk 58–62 / EAJ II (1995) lk 81–82, 84–88.

2. Tooge välja üks positiivne ja negatiivne iseloomulik joon Eesti haridus- ja teaduselus.

Kinnitage see näitega.

4p__

Positiivne joon: **ühtluskooli põhimõtte rakendamine / kohustuslik ja tasuta algharidus / omakeelne haridus / emakeelsete õpikute ilmumine / koolimajade haritlaste üleproduktiooni vähenemine / gümnaasiumide arvu vähenemine / kutsehariduse soodustamine / eestikeelse teaduse süünd / rahvusteaduste süünd / uute kõrgkoolide asutamine / teadusseltside asutamine / Eesti Teaduste Akadeemia asutamine / maailmamainega teadlased / keeleuendus / uute ajaloo koguteoste ilmumine / „Eesti entsüklopeedia“ ilmumine / jne.**

Näide: **nt ühtluskooli põhimõtte võimaldas pärast ühe kooliastme edukat lõpetamist pääseda eksamiteta järgmisele / jt.** *(Punkt anda, kui näide on iseloomuliku joonega seotud ja õige.)*

Negatiivne joon: **täielikku koolikohustust ei suudetud alguses kehtestada / puudus oli õpetajatest/õpikutest/koolimajadest / haritlaste üleproduktioon / rahulolematus haridusreformiga / üliõpilaste arvu massiline suurendamine / teadustöö oli sõdade tulemusel praktiliselt seiskunud / emakeelse ülikooli asutamine oli raske / jne.**

Näide: **kohustlikule 6-klassilisele algharidusele üleminek teostus alles 1930 / jt.** *(Punkt anda, kui näide on iseloomuliku joonega seotud ja õige.)*

EAJ (2004) lk 229 / EAJ (2006) lk 62–63 / EAJ II (1995) lk 82–84.

3. Tundke ära kes või mis on pildidel ja vastake küsimustele.

8p__

Google'i pildiotring

Kes on pildil ja mis alal sai ta maailma tipuks? (1p)

Paul Keres, male *(Punkti annab nime ja ala koos nimetamine.)*

Tooge üks näide eesti sportlaste saavutustest kahe maailmasõja vahel. (1p)

Kristjan Palusalu kahekordne kullavõit Berliini olümpiamängudel (1936) / Eesti meeskonna kahekordne maailmameistri tiitel laskesportis Helsingus (1937) ja Lutzernis (1939) / jne. *(Punkti saab anda sportlase ja saavutuse koos nimetamise eest.)*

EAJ (2006) lk 65.

Nimetage pildil olev 1922 valminud hoone ja mis arhitektuuri stiili ta esindab. (1p)
Riigikogu hoone, ekspressionism
(Punkti annab hoone ja arhitektuurstiili koos nimetamine.)

Nimetage veel teinegi tollal Eesti levinud arhitektuuri stiil koos ühe näitega. (1p)
Funktsionalism, Pärnu rannahoone / Pärnu rannahotell / Tallinna kunstihoone / jt.
(Punkti annab arhitektuuri stiili ja näite koos nimetamine.)

Google'i pildiotsing

EAJ (2004) lk 231.

Google'i pildiotsing

EAJ II (1995) lk 83, 87.

Mis teatri hoone on pildil ja kus ta asus?
Vanemuise teater Tartus
(Punkti annab teatri ja linna koos nimetamine.)

Nimetage kolm Tallinnas tegutsenud kutselist teatrit kahe maailmasõja vahel. (1p)
„Estonia“, Draamateater ja Töölister
(Punkti annab kõigi kolme nimetamine.)

Nimetage Eesti esimene täispikk mängufilm, mille kaader on pildil. Mis teemal olis see tehtud? (1p)
„Mineviku varjud“ muistse vabadusvõitluse teemadel (Punkti annab pealkirja ja teema koos nimetamine.)

Tooge üks näide Eestis kahe maailmasõja vahel edukalt tegutsenud filmistuudiotest. (1p)
„Estonia-Film“ / „Eesti Kulturfilm“

Google'i pildiotsing

EAJ II (2006) lk 65 / EAJ (2004) lk 232 / EAJ II (1995) lk 88.

EESTI TEISES MAAILMASÕJAS.

25P/ _____

1. Aastatel 1940–44 vahetus okupatsioonivõim Eestis kolm korda. Kirjutage lahtritesse daatumi alla sündmus, mida loetakse okupatsiooni alguseks. 3p/ _____

17. juuni 1940	28. august 1941	22. september 1944
Punaarmee ületas Eesti riigipiiri / „Narva diktaat“	Saksa sõjavägi vallutas Tallinna	Punaarmee vallutas Tallinna

LAJ I (2014) lk 174 / EAJ II (2006) lk 93 / EAJ II (1995) lk 95.

2. Täitke võrdlev tabel Eesti valitsemise kohta okupatsioonide ajal. (Punkti annab õige rida.) 4p/___

NÕUKOGUDE I OKUPATSIOON		SAKSA OKUPATSIOON
Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik (ENSV)	Eesti territooriumist moodustatud haldusüksuse nimi	Eesti kindralkomissariaat
Rahvakomissaride nõukogu	Kohaliku valitsuse nimi	Eesti Omavalitsus
Johannes Vares (Barbarus) / Johannes Lauristin	Valitsusjuht (perekonnanimi)	Hjalmar Mäe
Kommunism / sotsialism / marksism-leninism	Ainuideoloogia	natsism / natsionaalsotsialism

EAJ II (2006) lk 81, 84 / EAJ II (1995) lk 99, 102.

3. Paigutage 1939–41 toimunud sündmused (numbriga) õige aastaarvu kõrval olevasse lahtrisse. 4p/___
(Iga aasta kohta on viis sündmust.) (13–15 õiget 4 punkti; 10–12 õ 3p; 7–9 õ 2p; 4–6 õ 1p; 1–3 õ 0p)

Aasta	Sündmuse nr
1939	1, 2, 6, 9, 14
1940	4, 5, 7, 8, 10
1941	3, 11, 12, 15

(1) Algas baltisakslaste lahkumine Eestist	(8) NSV Liidu ultimaatum Eestile
(2) Algas Punaarmee sissemarsš Eestisse	(9) Poola allveelaeva „Orzel“ põgenemine Tallinnast
(3) Algas sõjategevus NSV Liidu ja Saksamaa vahel	(10) Riigivolikogu valimised
(4) Eesti liideti ametlikult NSV Liiduga	(11) Suvesõda
(5) Johan Laidoner kirjutas alla „Narva diktaadile“	(12) Saksa sõjavägi vallutas Tallinna
(6) Mittekallaletungi leping NSV Liidu ja Saksamaa vahel	(13) Tallinnas toimus Eesti valitsuse vastane demonstratsioon
(7) Nimetati ametisse Johannes Vares (Barbaruse) valitsus	(14) Vastastikuse abistamise pakt Eesti ja NSV Liidu vahel
	(15) Viidi läbi massiküüditamine

4. Valige eelnevalt nimetatud sündmuste hulgas üks ja esitage selle tagajärg. Tooge välja, millist mõju teie valitud sündmus Eesti ühiskonnale avaldas. 2p/___

Sündmus: **nt Massiküüditamine**

Tagajärg: **Küüditati ligi 10 000 inimest / Küüditati esmajoones Eesti ühiskonna juhtiv osa / vms.**

Mõju Eesti ühiskonnale: **mõjus šokeerivalt kogu Eesti ühiskonnale / nõrgestas vastupanu Nõukogude võimule / vms.**

(Sündmus peab olema valitud eelmise ülesande nimekirjast. Tagajärje eest saab punkti anda, kui see on seotud nimetatud sündmusega. Punkti ei saa anda, kui tagajärg ei ole nimetatud sündmusega seotud. Mõju eest saab punkti anda, kui see on seotud ühiskonnaga (Eesti inimestega). Punkti ei saa anda, kui mõju pole seotud nimetatud sündmusega ega ühiskonnaga.)

LAJ I (2014) lk 172–174 / EAJ II (2006) lk 72–83 / EAJ (2004) lk 237–246 / EAJ II (1995) lk 91–102.

5. Iseloomustage Nõukogude ja Saksa okupatsioonivõimude poliitikat. Tooge välja üks sarnasus ja üks erinevus. 2p/___

Sarnasus: **mõlemad kaasasid valitsemisse ka eestlased / eestlasi sundmobiliseeriti okupatsiooniarmedesse / repressioonid / propaganda / talude maksustamine / mõlemad hävitasid taganemisel eestlaste vara / jms.**

Erinevus: **Nõukogude okupatsioonivõimud teostasid natsionaliseerimise / Saksa okupatsioonivõimud teostasid osalise denatsionaliseerimise / Saksa okupatsiooni ajal ei moodustatud Eestist vormiliselt iseseisvat üksust/riiki / Saksa okupatsiooni on hinnatud leebemaks / jms.**

(Punkt anda sisult õige vastuse eest.)

LAJ I (2014) lk 172–177 / EAJ II (2006) lk 78–95 / EAJ (2004) lk 241–257 / EAJ II (1995) lk 96–107.

6. Otsustage piltide järgi, mis riikide relvajõududes eestlased sõdisid ja paigutage eestlaste relvaüksus õige riigi juurde. 3p/___

<p><u>Relvaüksus:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 200. jalaväerügement (JR 200) • 8. Eesti Laskurkorpus • Eesti Leegion 			
Riik	Saksamaa	NSV Liit	Soome
Relvaüksuse nimi	Eesti Leegion	8. Eesti Laskurkorpus	Jalaväerügement 200 (JR 200)

(Punkti annab õige riigi ja relvaüksuse koos nimetamine.)

EAJ II (2006) lk 87–89.

7. Tooge välja üks põhjus, miks eestlased sõdisid teiste riikide armees? Kinnitage seda näitega. 2p/___

Põhjus: **Mobiliseeriti sunniviisiliselt / Soovisid võidelda Punaarmee/NSVL-i vastu / Soovisid kodumaad (Eestit) kaitsta / Ei soovitud/välditi sõdimist Saksa armees / vms.**

Näide: **1941. aasta sundmobilisatsioon Punaarmeesse / 1943. ja 1944. aasta sundmobilisatsioonid Saksa armeesse / Astuti vabatahtlikult Saksa armeesse 1941–44, et võidelda Punaarmee vastu või takistada taassissetungi / Astuti vabatahtlikult Soome armeesse 1942–43. / vms.**

(Näite eest saab punkti anda, kui see on põhjusega seotud.)

EAJ II (1995) lk 104–107.

8. Sõjaaja nähtusteks Eestis olid muuhulgas repressioonid, pommitamised, kaubapuudus ja põgenikud. Valige üks nähtus, kinnitage seda näitega ja tooge välja, mis mõju avaldas see inimeste igapäevaelule. 2p/___

Nähtus: **repressioonid**

Näide: **1941. aasta küüditamine / Eesti poliitikute jt arreteerimine / holokaust: Eesti ja teiste riikide juutide hukkamine / jms.**

Mõju igapäevaelule: **saklastesse suhtuti kui vabastajatesse / hirm / pealekaebamine / jms.**

Nähtus: **pommitamised**

Näide: **Tartu pommitamine 1941 / 1944. aasta märtsipommitamine Narvas/Tallinnas / jms.**

Mõju igapäevaelule: **hirm / peavarjuta jäämine / jms.**

Nähtus: **kaubapuudus**

Näide: **toiduaineid ja muid kaupu müüdi kaardi alusel / müügile tulid ersatskaubad / valitses must turg / jms.**

Mõju igapäevaelule: **sundis inimesi olema kokkuhoidlikud/leidlikud / ise toidu kasvatamine / jms.**

Nähtus: **põgenikud**

Näide: **Suur põgenemine 1944. aasta sügisel / jms.**

Mõju igapäevaelule: **lahkus palju inimesi / jms.**

(Näide peab olema konkreetne ja mõju loogiline.)

EAJ (2004) lk 257–260 / LAJ 9. kl (2016) lk 84–87.

9. Eesti iseseisvuse taastamise katse. Vastake küsimustele. 3p/___

Nimetage pildil olev isik ja kuidas oli ta Eesti iseseisvuse taastamise katsega seotud? (1p)

Otto Tief, 1944 ametisse nimetatud valitsuse peaminister/juht.

(Punkti annab nime ja ametinime koos nimetanine.)

Mis oli tema saatus? (1p)

1944. a oktoobris võttis KGB ta kinni ning ta mõisteti NSV Liidu Ülemkollegiumis kümneks aastaks vangi ja saadeti Siberi vangilaagrisse.

(Punkti võib anda, kui nimetatakse ära vangimõistmine.)

Tooge näide, miks Eesti iseseisvuse taastamine ei õnnestunud. (1p)

Valitsusel ei õnnestunud nii kiiresti organiseerda vägesid, mis oleksid võidelnud peale tungiva Punaarmeeaga. (Punkti annab sisult sarnane vastus.)

<https://riigikantselei.ee/et>

LAJ I (2014) lk 176.